

Edirisa, nevladna organizacija v Ugandi, deželi izobilja in revščine, je center slovenskih prostovoljcev, ki domačine

Učitelji imajo samo tablo,

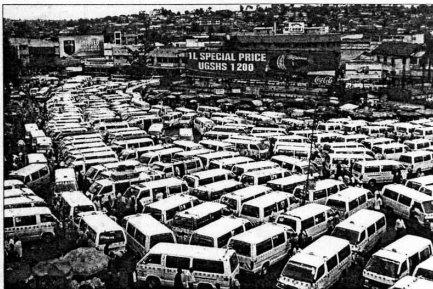
Uganda je ena od tistih afriških držav, o katerih Slovenci in drugi zahodnjaki najbrž ne vemo prav veliko. Malo starejši se morda še spominjajo diktatorja Idiya Amina, ki je z grozodejstvi zaznamoval svojo vladavino in lme Ugande neslavno pronesel v svet. Nasploh je podoba o Afriki, ki nam jo dnevno ponujajo mediji, zelo izkrivljena, v glavnem prikazujejo podobe vojn, lakote, korupcije, ali pa afriške živali: leve, žirafe, gorile - o nasmehljanih obrazih in pristnih človeških zgodbah pa govori bolj poredko.

Negativno podobo o sebi in svoji kulturi pogosto prevzamejo tudi Afričani sami, zato si prizadevajo, da bi nekritično prevzeli "bišič in bedo" zahodne kulture. Želijo si lepiti oblik, električnih naprav, avtomobilov, turbotoprotištev, ki povzročajo brezkompromisno pehanje za denarjem, stres, degradacijo okolja in druge negativne posledice, povsem pa prezirajo prednosti tradicionalnega, za naravo povezanega življenja.

Z razpoka, razkorak med potrebami in možnostmi, je lepo

prebivalstva živi od kmetijstva, je v družinah glavna delovna sila mati, ki skrbi za številno hčerko otrok, gospodinjstvo, hkrati pa cele dneve preživi na njivi, ki jo obdeluje z motko.

V vseli Ugandi nisem videla "enega pluga, kaj šele traktor. Govedo sicer imajo, tudi črno bele frizijske krave se pasejo na številnih tropsko zelenih travnikih, vendar ostaja delo na poljih predvsem ročno. Tako kmetje praktično ne prejmejo dohodka in živijo le od lastnih pridelkov. Vodo v glavnem

Urejeni kaos na parkirišču taksijev v Kampali

Živijo bosi, srečni umirajo mladi

Uganda je zelo hribovita država. Na podeželju ljudje živijo v kolihab iz blata in marsikdo si ne more privoščiti niti ponosnega para čevljev iz druge roke.

Zivijensko dobo prebivalcev znižujejo malarija, aids in druge bolezni. Obenem pa se nikomur nikamor ne mudi, stresa skoraj ne poznajo. Živijo v prečudoviti zeleni pokrajini, praktično v večni pomladi, z naravnimi bogastvi, o kakršnih lahko sanja marsikateri visoko razvita država. Dežela's svojimi prijaznimi prebivalci je čudovita in le negativni zunanji podobli ali nepoznavanju je mogoče pripisati, da je turisti ne oblegajo bolj množično.

V Ugando je pred dobrimi šestimi leti bolj po naključju kot

načrtno zašel tudi absolvent novinarstva iz Slovenije, Miha Logar, ki je iskal temo za svoje diplomsko nalogo. Dežela mu je tako prirasla k srcu, da je svoje bivanje podaljšal z magistrskim razvojnimi študiji na lokalni univerzi. Temo, ki jo je pripravil za zaključek študija, pa je pretvoril v življenjski projekt, se dokončno preselil v novo domovino in odprl afriško okno v svet, ko je s prijateljem ustanovil društvo Edirisa (www.edirisa.org).

Srce uči Afričane biti Afričani

Edirisa je in želi ostati nevladna organizacija, saj ima, med množico programov, ki v Afriki ustvarjajo kulturo odvisnosti od zunanje pomoči, ambicijo, da izstopa iz tega

vzorca z oblikovanjem trajnostnih, v lokalno skupnost usmerjenih projektov.

Osnova zamisel je, da bi z majhnimi finančnimi sredstvi, delno pridobljenimi od donatorjev in drugih virov (turizma, založništva, pravične trgovine) razvili samostojno organizacijo, ki bo sposobna sama vzdrževati pretežni del svojih aktivnosti. Poslanstvo organizacije je, da bi na različne načine informirali in spodbujali Afričane k večji samozavesti, svetu pa prikazati bolj realno in optimistično sliko Afrike.

Ediriso postojanko ob jezeru Buynonyi, ki leži na jugozahodu države, je Miha imenoval s pomenjivim imenom "Srce". Gradnjo ličnih pisanih hišk, narejenih iz prirodnih materialov (prejem lesa in blata), kjer domače informacijsko-izobraževalni center, je financiral z lastnimi prihranki.

Projekt Srce temelji na sodelovanju z lokalno osnovno šolo in ima namen z različnimi aktivnostmi izboljšati izobraževalne pogoje lokalnega podeželskega prebivalstva. Za otroke organizira raznovrstne delavnice, v katerih se učijo predvsem praktičnih spretnosti (življenje, rokodelstvo, oblikovanje, slikanje...), izpopolnjujejo angleščino in oblikujejo bralne navade, se učijo plavati v jezeru, hodijo na izlete po okolici in še marsikaj.

Delavnice vodijo predvsem prostovoljci, ki povečini prihajajo iz Slovenije, center pa poskuša zaposlovati tudi lokalno osebe. "Srce" je hkrati tudi informacijska postojanka za turiste in posumnike, ki so odkrili presunljivo lepoto jezera in želijo o okolici in njenih prebivalcih pridobiti več informacij. Ena od večjih težav, s katerimi se

Navdušeni učenci

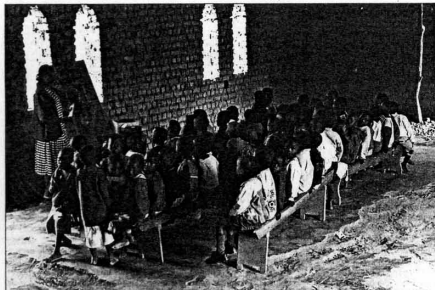
vidna tudi v razlikah med različnimi deli države. Glavno mesto Ugande, Kampala, je, na primer posejano s trgovinami, v katerih lahko dobite najnoveje modele mobilnih telefonov. Večina ljudi v domovih pa nima elektrike ali vode, kljub temu pa po mestih skoraj ne srečaš človeka brez mobilnika, ki ga je, v zameno za plačilo seveda, mogoče napolniti kar v trgovinah.

Glavna delovna sila je mati

Pred časom je letalska družba Emirates odprla dnevno linijo med Dubajem in Ugando, kajti bogati Afričani zelo pogosto letijo sklepate posle. V prehrabennih trgovinah, ki so v glavnem v lasti Indijcev, lahko dobite kekse iz Združenih Arabskih Emiratarov in celo iz Brazilije, v zakotnem mestecu na jugozahodu, na meji z Ruando, smo našli celo nuteljo, če najbolj slavne brezalkoholne pijače z mehurčki sploh ne omenjam, z njo pa vam postrežejo v tudi najbolj zanikrni gostilni sredi odročnih hribov.

Ponudbe je v izobilju, toda večina ljudi nima denarja, da bi si te stvari lahko privoščila. V državi, kjer 90 odstotkov

prenašajo v plastičnih posodah na glavi iz najbližjega izvira ali jezera (večkrat krepko odstopa od higienske neoporečnosti), ki je včasih tudi kilometre daleč v dolini.

Otroški vrtec

učijo koristnih reči

kredo in pesmi

spopada posadka Edirise, je vsekakor pomanjkanje tehnične infrastrukture ob jezeru, saj v postojanki, pa tudi v šoli, ni ne elektrike ne tekoče vode. Oskrbno z vodo si zaenkrat še zagotavljajo iz docka čistega jezera (za pitje jo seveda prekuhavajo). Problem z elektriko pa bodo vsaj za silo skušali rešiti s sončnimi celicami, zelo dobrodošla pa bi bila sredstva, ki bi jim omogočila, da bi napeljali šole iz bližnjega daljnovoda. Dostop do stalnega vira elektrike bi med drugim omogočil tudi lažji dostop do računalnika in interneta tudi za šolarje. Podoben razvojni preokoli se je zgodil pri komunikaciji s pojavom mobilne telefonije; klasični telefonskih vodov ne bo treba povzpajati, saj je mobilni signal še povsod. Teško bi sicer zagotovili dober dostop do računalnika za vsakogar, saj kolo obkrože več kot 400 otrok, poleg tega pa bi bilo potrebno najprej usposobiti učitelje.

Velik problem ruralnih predelov Ugande je pomankanje dobrih učiteljev. Njihove plače so zelo nizke (tokrog deset tisoč tolarjev na mesec), živijo v zelo skromnih razmerah, pogosto ločeni od svojih družin, zato si tisti, ki so dobri, raje poiščejo bolj plačano službo v mestu. Jezero Bunyonyi bi sicer za večino Slovencev predstavljal

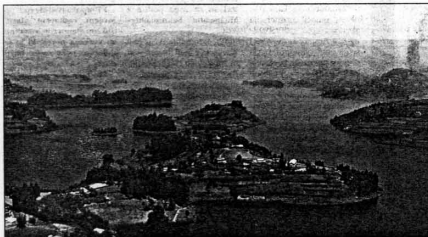
Sestanek Edirise z domačini o novih projektih (Miha je drugi z leve)

sem razmišljala, da bi nekaj denarja namenila v dobrodelne namene, vendar so me razne afele in etične dileme glede načina porabe teh sredstev odvračale od tega. Ko sem zvedela za Edirisin program, sem se za sodelovanje odločila brez pomislekov.

Verjeto je res lažje, če osebo, ki skrbi za to, kako se denar porabi, osebno poznaš ali če sišiš dobra priporočila od drugih. Zares je sicer minimalen (nekaj nad 1200 tolarjev mesečno) in za nas pomeni, da se odrečemo enemu koslu na mesec, za aktivnosti Srca Edirise in otroke pa to

je bila sicer majhna jezikovna pregrada, pa tudi s svojo drugačnostjo sva precej motila učni proces, saj so se otroci nenehno ozirali za mama in se naju skušali dotikati. V glavnem sva delila otrokom zvečke in jih učila pravilno rokovati s svinčniki. Izkusnja je bila enkratna, saj se kar nava mogla naučiti, kako učiteljici uspeva, skoraj brez vsakršnega učnega ali igralnega pripomočka (nazen table, krece in pesmi), vzdrževati pozornost in animirati tako ogromno število bosonogih malčkov.

Ko sva jezero zapuščala, je vrtec deloval še v prostorih cerkve, v stavbi brez oken in vrat,

Izdihno jezero Bunyonyi, ob katerem je center s slovenskimi prostovoljci

izdihno okolje za delo (koliko od nas si lahko omisli hišo čisto na obrežju kakšnega od slovenskih jezer?), vendar to niti donacijam ne zagotavlja osnovnega materialnega preživetja, zato je tuje težko zadržati.

V letninem juliju sva Ugando kot popotnika obiskala tudi midva s fantom. Ob jezeru Bunyonyi sva se ustavila za dober teden. Obiskali sva hotoča Miha, ki je drgnil klopi Fakultete za družbene vede v istem obdobju kot jaz, hkrati pa sem želela spoznati otroka, ki ga sponzoriram preko Edirisinega programa *Nasmehi*. Ze nekaj časa

pomeni delo veliko, saj se z nakupom solskih potrebčin, uniform, izvajanjem delavnic, organizacijo izletov in drugih aktivnostmi zelo izboljšajo njihove možnosti za bolj kvalitetno izobraževanje in bogatenje izkušenj.

Ker je tečen dni premalo, da bi se popolnoma živela v vlogo prostovoljca, sva bila bolj opazovana. Pred kratkim so v okviru Edirise ustanovili vrtec za tiste otroke iz okolice jezera, ki so še premajhni, da bi lahko hodili v šolo, zato so naju prosili, naj pomagava vzgojiteljici Doreen, ki mora sama skrbeti za skupino več kot 60 otrok. Med nama in otroci

kjer je bilo v vrsti nanzanih le nekaj klopi, v bližnji prihodnosti pa bodo s podporo donatorjev zgradili posebno stavbo, postopno opremlili prostore in morda najeli še kakšno učiteljico ter tako zagotovili vsaj najmanjšo, kar je potrebno za kvalitetno delo in razvoj otrok.

Društvo si, kljub tehničnim omejitvam, prizadeva vzdrževati kvalitetno komunikacijo s svojimi somišljeniki in podporniki in jih preko svoje bogate spletno strani in drugih elektronskih medijev redno obvešča o aktualnih aktivnostih in napredku.

VLASTA TUREL
Foto: Marnet Hrovinski